

Miljønytt

1. Utgave - 2018 • Årgang 25.

- Ny slamrenovator
- Forbruk og avfall henger sammen
- Clean Up Lofoten "kildejakt"
- Avfallsselskap og forsøpling

Paradokset ...

med de høydemeter som legges under,
er at slitet gir stille stunder
i en hverdag som svinner så alt for fort
med gjøremål av smått og stort
En fjelltopp er å foretrekke
fremover "skulle", "burde", må "rekke"
En "timeout" med perspektiv
gir mennesket en ny giv
Det må være en ballanse mellom arbeid og hvile
En hemmlighet for å kjenne lykken smile
En selvfølge er det ikke, med grønne fjell og fiskesprell
Å være, er å ta vare på - en sti til frihet og å leve vel

Kommunene kom med ny forskrift om nedgravde oljetanker nå i høst i forbindelse med forbudet mot fyring med fossil brensel, som trer i kraft i 2020

Krav til mer sortering og mer ombruk krever oppgradering av miljøstasjonene - EXIT Einar

De siste 20 årene har avfallsmengdene fra husholdningene i Norge fordoblet seg. Samtidig har vi blitt flinkere til å ta vare på ressursene i avfallet. Stadig mer avfall går til materialgjenvinning, og etter at deponiforbudet for organisk avfall trådte i kraft i 2009 har mengden deponert avfall sunket drastisk. I gjennomsnitt i Norge kastet vi 426 kg husholdningsavfall i 2017, mot 433 kg året før.

Det nasjonale målet er at avfallsmengden ikke skal øke i takt med forbruket. Det setter krav til materialgjenvinningsgraden i det vi kaster. Det aller beste er jo å selge, gi bort eller redesigne ting som er brukbare og som holder noen år til. Dette kaller avfallsbransjen for ombruk. Og kanskje er tiden inne for å legge større vekt på tilrettelegging for nettopp det. De som arbeider på miljøstasjonene ser jo at mye brukbart blir kastet.

I LAS har vi gjennom flere år lagt til rette for bedre sortering av avfallet. Går du inn på SSB's nettside www.gjenvinningsbarometeret.no kan du sammenligne ulike avfallsselskaper i hele landet med hensyn på materialgjenvinning. Her ligger LAS meget godt an. Det skyldes selvsagt både tilrettelegging, men ikke minst alle dere som ser nytten og verdien i dette og faktisk gjør jobben med å sortere avfallet!

Et selskap i en vekst

Miljøstasjonene til LAS ble prosjektert og bygget for langt mindre besøk enn det vi opplever i dag. Fra 1998 til 2017 har avfallsmengdene vi mottar økt fra 11 000 til 27 600 tonn. I 1998 var det 14 fast ansatte, det ble sortert i 4 fraksjoner, omsetning var på kr 26 mill. Egenkapitalen var negativ, og langsiktig gjeld var på hele kr. 88 mill.!

I 2017 hadde LAS 19 fast ansatte, det sorteres i et par titalls fraksjoner og omsetningen var på kr. 65 mill. Netto egenkapital har økt til kr. 36 mill. og langsiktig gjeld var kr. 48 mill.

Eiere og styret i LAS planlegger derfor en betydelig oppgradering av miljøstasjonene de kommende år. Dette vil være fornuftige investeringer som skal skape gode miljøstasjoner minst 30 år frem i tid.

Et innholdsrikt år går mot slutten. Samtidig registrerer jeg at min periode som daglig leder i LAS også går mot slutten. Det har vært 18,5 år med spennende utfordringer, stadig økte krav til sortering og gjenvinning, men mest av alt fantastisk, faglig dyktige medarbeidere som har tatt ansvar og stått på – jeg er dypt takknemlig for å ha kunnet jobbe sammen med dere.

Utviklingen fra slutten av 90-tallet da LAS nærmest var et skjellsord, til i dag der LAS i tillegg har tatt et ledende ansvar for marin forsøpling og bidrag rettet mot turisme og forsøpling i Lofoten, har vært et lite eventyr. Takk også for en alltid positiv støtte fra styreledere/styrer. Jeg tror vi i stor grad har levert det eierne har forventet, og slik skal det fortsette. Lykke til videre!

Einar Solvang, daglig leder

Utgiver av LAS Miljønytt:

Lofoten Avfallsselskap IKS, Lekneskroken 3, postboks 99, 8376 Leknes
tlf: 76 05 40 30/ 907 63 659 post@las-lofoten.no
www.facebook.com/las.lofoten www.las-lofoten.no

Nytt om navn:

Ny daglig leder Gjermund Vian

Fra 1. november tar veteranen i LAS over roret som daglig leder. Gjermund har vært ansatt siden 1995 og har tidligere jobbet som miljøingeniør, driftssjef, økonomiansvarlig og nestleder i selskapet, og har hatt en finger med i hvordan avfallsselskapet ser ut i dag. Gjermund er utdannet miljøingeniør og har tatt hovedprogrammet ved Nordnorsk Lederutvikling.

Det ligger vel i kortene at LAS ikke snus på hodet ved lederskiftet. På spørsmål om hvilke områder Gjermund vil ha fokus på for LAS fremover, sier han det blir jobbing med strategier og fremtidige satsningsområder for selskapet. Men først blir det full fart med rekruttering av personer som skal ivareta hans tidligere arbeidsoppgavene, slik at organisasjonen og fulltallig. Deretter er det mange oppgaver som står for tur fremover, blant annet oppgradering av miljøstasjonene. I en bransje med mye teknologisk utvikling, politikk og fokus på ytre miljø er det mye å henge med på. Ikke minst å tilrettelegge for økt gjenvinning, og da spesielt materialgjenvinning, som blir viktig for å nå nasjonale målsettinger.

På spørsmål om hva som er det beste med arbeidsplassen, kommer det kjapt; gode kollegaer og en spennende bransje i stadig utvikling.

Takk for innsatsen!

Einar Solvang trer inn i pensjonistenes rekke i disse dager når Miljønytt kommer ut. Einar, som er utdannet bygg- og anleggsingeniør fra Hærens Ingeniørskole, samt har befalsutdanning, har ledet selskapet siden 1. juli 2000. Einar er av natur interessert i både miljøet vi er en del av, og teknologi. Som leder er dette også to verdivalg som han har vektlagt for LAS. Einar er en ryddig person som har hatt en god dialog til samarbeidspartnere, kunder/abonnenter og forvaltning. Som leder har han bidratt til selvstendige medarbeidere, og en positiv utvikling av selskapet i de årene han har jobbet i LAS. Vi vil nok merke at Hålandsdalsdialekten ikke er like fremtredende i gangene, men kjenner vi han rett kommer han innom av og til- og vi lover å ha tekoppen klar!

*Fra v. Einar Solvang fra LAS,
Levi Holdahl og Vivi Viktalia Hansen fra
Holdahl Maskin og Transport AS*

Holdahl Maskin og Transport AS blir ny innsamler for slam

Fra 01.01.19 vil Holdahl Maskin og Transport AS tømme slamavskillere i hele Lofoten. Kontrakten gjelder innsamling og transport av slam fra husholdninger i kommunene Vågan, Vestvågøy, Flakstad og Moskenes, og utgjør ca. 4500 slamavskillere.

Kontraktstiden er 4 år og Holdahl vant frem over 3 andre tilbydere i anbudskonkurransen.

Vær derfor oppmerksom på nytt nummer ved nødtømming utenom vår åpningstid.

Nytt i LAS:

Sommertid og vintertid

Pilotprosjektet med utvidet åpningstid på langdagene i sommerhalvåret ble godt tatt i mot av innbyggerne i Lofoten. Tilbudet har vært mye benyttet utover ettermiddagene nå i sommer. Når høsten kom, så vi at det ble mye roligere på stasjonene, og vi går tilbake til ordinære åpningstider. Erfaringen er at behovet for lengre åpningstid i vår- og sommersesongen, som er høysesong for avfallslevering, er tilstede. Og fra og med april 2019 vil vi igjen holde åpent til kl. 20.00 på langdagene. Åpningstidene finner du på tømmekalenderen og på www.las-lofoten.no.

Nytt kjøremønster Leknes Miljøstasjon

Nå er endelig asfalt på plass og nyporten er tatt i bruk. Når pågangen har vært stor har køen gått langt bortover Storeidøya og delvis hindret annen trafikk. Ved å legge om kjøremønsteret håper vi nå å få bedre fremkommelighet når det er mange som ønsker å levere avfall på samme tid.

Oppgradering av miljøstasjoner

Vi jobber med ny infrastruktur på miljøstasjonene, som vil gjøre det enklere og smidigere å levere avfallet. Vi håper at køen som ofte kommer over vekta på hektiske dager blir minimert, og at det blir en bedre kundeopplevelse å levere avfallet til oss.

Målet er å få dette ut på anbud i løpet av vinteren, og vi ser på flere løsninger som både tar hensyn til ytre miljø og funksjonalitet for de ansatte og kundene.

OBS! Endring vedr. (jule-)gavepapirsekken

Ved denne utdelingen vil de fleste av dere få sekker og kalender pakket inn i en sekk for emballasjeplast fra husholdning (rosasekk). Denne (og evt. flere ved behov) kan du fylle med gavepapiret og sette ut på restavfallsruta, eller levere kostnadsfritt på våre miljøstasjoner. Årsaken er at "gavepapirsekken" har gått ut av sortimentet hos vår leverandør.

Har ikke renovasjonsbilen tømt i henhold til tømmekalenderen?

Se våre driftsmeldinger for årsak og eventuelle endringer.

www.las-lofoten.no

Nye kvalitetskrav for energigjenvinning

For de fleste utenfor bransjen er restavfall “bare restavfall”. Men bransjen snakker også om “brennverdi” og “partikkelstørrelse”. Forbrenningsanleggene setter krav til kvaliteten på restavfallet. Dette medfører større krav til oss i andre enden. Både for deg der hjemme som sorterer, men også for oss som skal behandle dette. LAS har derfor investert i en ny og kraftigere kvern, og en sikt. For å sikre god produksjon og lang levetid på investeringene er det viktig at ingenting av jern og metaller havner i restavfallet!

Ballepressa som vi hadde tidligere, er solgt og vi slipper dermed mellomlagring av rundballer på anlegget. Det er bra for miljøet da vi slipper å bruke plast til pakking.

Den nye maskinlinja har en produksjonshastighet som klarer å ta unna restavfallet etterhvert som bilene kommer inn, slik at lite restavfall blir lagret. Dette bidrar til mindre flygeavfall og lavere brannfare.

Øvelse på uønsket hendelse med farlig avfall.

29.august: Pluselig går alarmen, hva skal vi gjøre - en person ligger nede, en er savnet? Det lukter sterkt - hva har skjedd? Kjemikalieutslipp med ukjent stoff, og brannvesenet ble tilkalt.

Heldigvis var det bare øvelse denne gangen, og utslippet av klor var ikke reelt. Men en god gjennomgang for oss, for Lofoten Brann og Redningsvesen og Vågan Brann og Redning. Så håper vi at vi slipper slike hendelser på alvor.

Feilsortering som kan gi alvorlige konsekvenser

Spraybokser, nødbluss, pussefiller, døgngammel aske fra vedovnen, gassbeholdere og batterier m.m, er alle ting som lett tar fyr. Enten det kan være selvantennende, eksplodere når det kommer i kontakt med andre stoffer, eller blir som et prosjektil, så utgjør alle disse feilsorteringene en alvorlig fare for våre arbeidsfolk. Det kan og gjøre skade på maskiner og anlegg.

I august hadde vi et branntilløp som følge av en feilsortert sprayboks. Heldigvis ble brannen oppdaget med en gang, og slukket av de ansatte. Vi tar selvsagt våre forholdsregler, med et avansert brannvarslingsanlegg i sorteringshallen for restavfall, og fokus på logistikk av restavfallsbehandlingen - men ved å få brannfarlig avfall i restavfallet i utgangspunktet, blir sannsynligheten for uønskede hendelser minimert. Og både transportører og ansatte i LAS som skal ta i mot og behandle avfallet får en tryggere hverdag!

Tips for å unngå brannfare:

Aske fra vedovnen skal avkjøles i 2 døgn, og pakkes i dobbelt lag med plastposer, før det legges i restavfallet.

Fra 01.01.2019 skal bleier kastes som restavfall

Frem til nå har småbarnsforeldre kunnet kaste engangsbleier i matavfallet, men fra nyttår er det stopp. Produktsammensetningen har endret seg i bleier siden vi startet opp med kompostering. Det samme er kunnskapen om mikroplast.

Den organiske massen inkl. bleier har til nå blitt siktet ut under behandlingen, slik at plast og andre fremmedlegemer blir fjernet fra komposteringsjorden. Det er mye plast i bleier, og fordi risikoen for mikroplast ikke er utredet nok enda, velger vi å ta dette som restavfall fremover.

Viktig informasjon for småbarnsforeldre:

Nå må bleiene kastes i restavfallet!

Mysteriet om den forsvunne sokken...

Har du noen gang lurt på om det sitter et troll inne i vaskemaskina som spiser på sokker? Og helst bare en av hvert par! For det virker som det er et gjentakende problem i de fleste hjem at det er vanskelig å få paret alle sokkene etter en runde i vaskemaskinen. Man ender alltid opp med en haug med sokker som ikke passer sammen med noen av de andre.

Fortvil ikke, de kan fortsatt gå til en god sak! For innsamling av tekstiler gjelder ikke bare gjenbrukbare klær lengre - det gjelder det meste av tekstiler! Enten du sender til Fretex eller UFF, så tar de i mot både gardiner, sengetøy, håndduker, kopphåndduker, duker og klær, inkl. undertøy og sokker, enten de er "enklinger" eller par. Du kan også levere tekstilene hvis de er slitte eller hullete, for det som ikke kan gjenbrukes kan materialgjenvinnes. Fortsatt gjelder imidlertid kravet om at tøyet skal være rent og tørt.

På Fretex sine hjemmesider meldes det at 78% av de leverte tekstilene går til gjenbruk/ombruk, 20% går til materialgjenvinning og 2 % går til energigjenvinning.

Tekstiler kan ombrukes, og dette er da et adskillig bedre alternativ enn restavfall.

Foto: Fretex

ISOPOR (EPS)- kan IKKE kastes som husholdningsplast

Og bakgrunnen for dette er at isoporkulene gjerne løsner, blir statiske og skaper krøll i sorteringsprosessen videre. Har du mye isopor du vil levere kan du ta det med til ASVO. De har egen presse for isopor og derfor bedre logistikk. Hos oss så må dette leveres som restavfall. Av og til erstattes bruk av isopor (EPS) med et produkt som er merket PS. Forskjellen er at isopor knekker når man bryter på det, mens PS er mer elastisk og kan leveres som husholdningsplast.

Vednett er et annet plastprodukt som skaper problemer på sorteringsanlegget som skiller de ulike plasttypene fra hverandre, og som må ut av husholdningsplasten. Flasker og kanner som har inneholdt produkt som olje, etsende eller giftig avfall må leveres på gjenvinningsstasjon eller annet mottak godkjent for farlig avfall.

Husk å sette sekken godt synlig når den skal hentes. Spesielt i vinterhalvåret når det er mørkt kan de være vanskelig å få øye på. Og husk å fest dem, slik at de ikke blåser avgårde!

Meld fra om eierskifte og adresseendring!

Husk å melde endring i adresse og eierskifte til oss på: post@las-lofoten.no eller tlf 907 63 659. Eventuell avtalegiro må abonnenten selv avslutte i sin bank, vi har ikke anledning å gjøre dette.

Forbruk og avfall henger sammen

Som avfallsselskap er vi en del av den såkalte avfallspyramiden, eller avfallshierarkiet om du vil. Pyramiden er en illustrasjon som viser prioriteringene i både norsk avfallspolitikk og EUs rammedirektiv for avfall. Avfall er en konsekvens av at vi lever i et forbrukersamfunn der vi bruker ting- og kaster det vi ikke trenger lenger. Tiden med naturalhusholdning er forbi og "svart belte i shopping" er mer vanlig.

Det overordnede målet er likevel å få minst mulig avfall, og det er forskjell på avfallstyper. Noen typer gjør mer skade enn andre typer og noe avfall er helt naturlig. Hva som er mest riktig kan til tider være et komplisert regnestykke, men ingen kan eksistere uten at man produserer noe avfall i ordets videste forstand, men alle kan gjøre **noe** for å redusere mengden avfall!

- **Utslipp av CO₂ - klimagass påvirker klimaendringer**

Derfor kan kortreiste produkter ha en positiv verdi mot de som kommer langveis fra.

- **Avløpsvann etter rengjøring**, f.eks etter klesvask. En måte å minimere "avfallet" på er å ikke vaske klær før de faktisk er skitne. Velg miljømerkede produkter eller sjekk om du finner produkter som er skånsomme mot både deg og naturen. I produkter innen kosmetikk fant man tidligere ofte eksempler på bruk av hormonhermere, og mange produktrester fra rengjøringsmiddel skal faktisk leveres på miljøstasjonen som farlig avfall. Bruk din forbrukermakt og spør betjeningen hvor du handler etter "snille" produkter. Det er viktig å tenke på hvilket avfall som forsvinner ut med avløpsvannet og på den måten havner i naturen.

- **Riktig mengde emballasje**

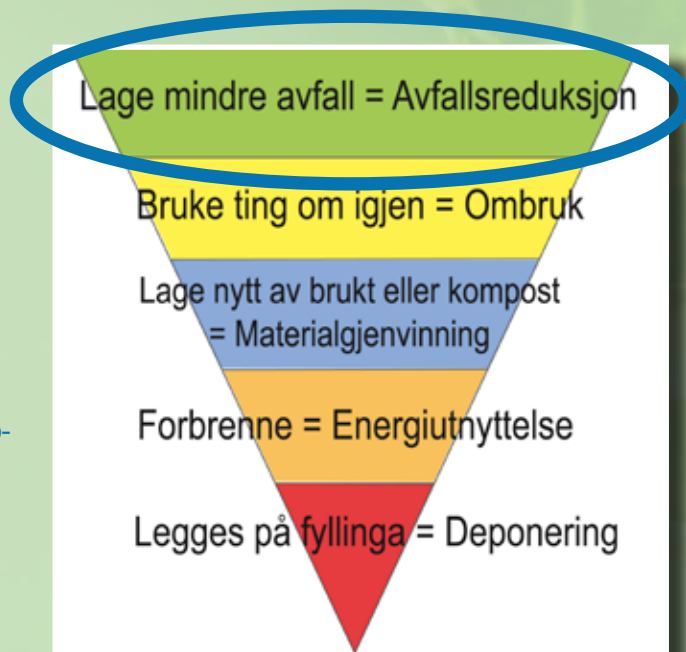
Mange produkter kommer i flere ulike størrelser, noen for storhusholdning. Noen for litt lavere forbruk. Kjøp det som passer ditt forbruk, noen ganger kan det lønne seg med små enheter og andre ganger med store. Det er viktig å huske på at emballasjestørrelse også henger sammen med matsvinn. Refill er en løsning, som av og til og tilgodesees med bedre pris.

- **Best før, men ikke dårlig etter**

Der er viktig å bruke øyne og luktesans å se etter dårlig lukt eller mugg. Her er det mye kunnskap å hente hos den eldre garde, som både har erfaring med å ta vare på mat, og bedre kunne avgjøre når maten ikke kan spises lenger. Glem for all del ikke restematen!

- **Kvalitet foran kvantitet**

Tenkt levetid for produktet sier kanskje noe om hvor mye du ønsker å investere i anskaffelsen. Varer med kvalitet varer gjerne lenger og kan gis bort eller videreselges etter bruk, f.eks barneklær, møbler etc.

Små ideer til inspirasjon

- ✓ Både kokevann til grønnsaker og kaffegrut skal være god gjødsel.
- ✓ Et tynt lag mel på bakeplata kan erstatte bakepapir for boller og pizza når det stekes.
- ✓ Ta med egen kopp til fotballkampen.
- ✓ Flergangshandlenett fungerer også i andre butikker enn dagligvaren.
- ✓ Selvplukk av bær/dyrke små grønnsaker i vinduskarmen.

For miljøets skyld!

Verdens forbruk er større enn det jordkloden kan produsere, og vi er nødt til å tenke i nye baner, eller loop, om du vil. Tradisjonelt har man (hatt) et lineært tankesett, som har gått fra:

utvinne råvarer → produksjon av varer → avfall

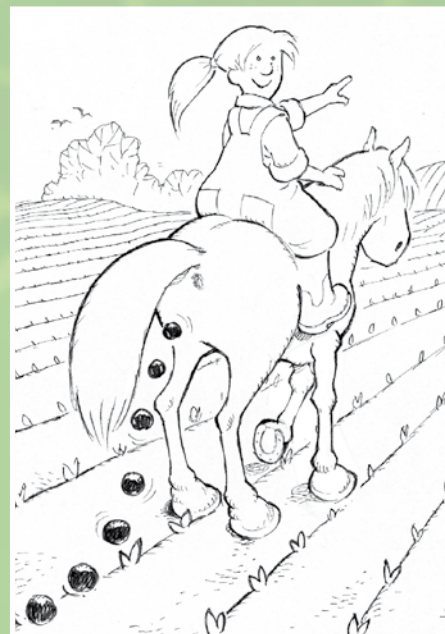
Sirkulær økonomi setter derimot fokus på at minst mulig skal gå til spille i prosessen, der ressursene blir benyttet optimalt og gjenbrukt så lenge det er mulig.

I sirkulærøkonomisk tankegang må produsenten av varen tenke på hvordan produktet skal gjenvinnes, og at bruk av produktet og slitasje ikke frigjør stoffer som skader bruker eller naturen.

I praksis setter det krav til design, og at man så langt det er mulig bruker komponenter som kan gjenbrukes eller materialgjenvinnes. At biprodukter kan benyttes i nye produkter, og at bruk av råvarene er bærekraftig. Det betyr at produktene må lages med tanke på reparasjon og/eller utbedring, og det setter krav til den oppvoksende slekts ferdigheter. Enten det gjelder å sy i knapper eller å slå i spiker selv, og så må vi også ha et næringsliv som kan utføre denne typen service.

På et marked hvor varer og tjenester selges er det summen av kjøpere som bestemmer etterspørselen. I en situasjon med fri konkurranse mellom flere aktører, er det en jakt på markedsandeler og betalingsvillige kunder. Og da er pris en viktig faktor. Som forbrukere ønsker vi i de aller fleste tilfellene produktene til lavest mulig pris, men ikke så lav at det kan virke som dårlig kvalitet. En selger ønsker å tjene penger på produktene de selger - det er faktisk en nødvendighet, for en butikk med negative tall vil ikke klare seg lenge. Dette legger også et ansvar på deg som kjøper, at du velger produkter og tjenester fra gode leverandører - som ikke tar ulovlige snarveier, og som er lokalisert der du ønsker at det skal være arbeidsplasser i fremtiden.

Har du glemt...

..at naturen går i en syklus, som et evig maskineri som gir vekster næring, som blir til mat for dyr og mennesker, som gir energi og som etterhvert blir til gjødsel.

Gjødsel som gir næring til mikrober, bakterier og meitemark, som tar vare på næringsstoffene og gir jordforbedring og grunnlag for nye vekster?

Dette skjer igjen og igjen og igjen... Det samme prinsippet gjelder når blader faller på bakken om høsten. Men har du tenkt over hva som skjer når vi tilsetter uorganisk avfall i denne prosessen?

Tegning: Grønn Hverdag.

Naturen - som du og jeg er en del av.

Clean Up Lofoten - "kildejakt"

Prosjektet Clean Up Lofoten, som eies av Lofoten Avfallsselskap IKS og Lofotrådet, er inne i sitt 4. drifts-år. Prosjektet ble startet med tildeling av midler fra Fylkesmannen i Nordland i 2015, og hadde en planlagt varighet på 5 år. Styret i LAS har besluttet at prosjektet skal videreføres i ytterligere 5 år. Hovedmålet er å få slutt på lokal forsøpling, men det hender vi strekker oss lengre geografisk da vi ønsker å dele det vi har erfart med andre. I tillegg til at vi legger til rette for rydding av marint avfall.

Uten registrering - intet prosjekt

Da vi i 2011 begynte med strandrydding var det viktig for oss å registrere avfallet vi fant. Den informasjonen vi har fått gjennom dette arbeidet har lagt grunnlaget for resten av prosjektet og den rollen som LAS har opparbeidet innenfor dette feltet. Gjennom tallene vi har hentet inn (kvantitet) og ved å bidra med rydding gjennom prosjektet "ekstrarydding på utligjengelige steder" (kvalitet), har vi skaffet oss kompetanse som i tillegg til å ha bidratt til et renere Lofoten også har bidratt ut over regionens grenser. I tillegg til at de utfylte skjemaene er en del av den mottakskontroll som skal gjøres når vi mottar avfall, og gir dokumentasjon i tilfelle vi blir kontrollert fra de vi har vært så heldige å få midler fra. Takk til ALLE strand- og kystryddere som har bidratt med god registrering. Dere har grunn til å være stolte!

Status:

Den totale mengden avfall levert inn til LAS har økt i samme periode, fra 22 100 tonn i 2012 til 27 619 tonn i 2017. Og kanskje skyldes en andel av denne økningen at flere leverer til godkjent mottak? Det er absolutt færre søppelbål å se, veigrøftene er renere, og vi sliter litt med å finne strender og kystlinje som kan ryddes når vi får henvendelser om det. Gjennom jernkampanjen i september fikk vi en svært god respons, frivillige var til og med nedi fjæra og ryddet jernskrot til avhenting. Det finnes fortsatt avfall på avveie i Lofoten, men Lofoten fremstår som ganske ren nå før vinteren kommer for fullt.

Et annet fokusområde som står for tur er landbruksplast. Både rundballer som blir liggende og gror ned, og plastbiter som blir liggende igjen etter foring. Her må det finnes bedre løsninger.

Tiltakene vi har hatt i 2018:

- **Annonser i forbindelse med St.Hans** i lokalaviser, med fokus på hva man kaster på bålet.

- **Online kart mot målgruppen turister** som viser hvor man kan finne steder å kaste restavfall, offentlige toaletter og steder for å tømme septikk for bobil og caravan. Frem til midten av oktober har siden hatt over 2580 unike sidevisninger via vår webside. Og det har sørget for at vi har mange utenlandske visninger også, der flest er fra Tyskland, Sverige, Frankrike og Finland. Webadressen er www.cleanuplofoten.no/map Dette ble supplert med synlighet i brosjyren til Destinasjon Lofoten.

- **Brosjyre til alle som eier fritidsbolig** med fulldistribusjon gjennom Lofotposten. Dette for å nå tak i aktører som leier ut fritidsbolig og gjennom airbnb, for å bevisstgjøre den vertskapsrollen man har, og at man må informere turistene i forbindelse med avfallshåndtering. Utgitt i samarbeid med Destinasjon Lofoten.

Tips om jernskrot som ble hentet i kampanjen. Foto: publikum

• **Jernskrot kampanje** for å få bort gammelt jernskrot. Både herreløst avfall, og for å gi en hjelpende hånd til andre aktører som hadde metall de skulle ha fjernet. Totalt er det levert ca 200 tonn når miljønytt går i trykken.

• **Forebyggende rydding i Kvalvika og Vestervika.** Med midler fra Miljødirektoratet ble motivasjonsmidler utlyst for å rydde før turistene kom. Denne forebyggende ryddingen skulle bidra til at turgåere ikke samlet hauger av marint avfall, fordi dette igjen tiltrekker seg turgåeres avfall.

• Gjennom **prosjektet Sjøfarer/havrydding** søker vi fiskebåteiere som ønsker å være piloter for å levere gratis det herreløse avfallet de måtte finne når de er ute på fiske i våre farvann. Her er vi et supplement til Fishing for litter-mottaket som SALT har etablert i Stamsund. Begge disse prosjekten drives med midler fra Miljødirektoratet.

• Sammen med havnesjefen i Vestvågøy og prosjektet Rene Havner i Ballstad (Norsk Landbruksrådgivning avd. Lofoten) har vi etter oppfordring fra Fylkesmannen i Nordland påbegynt et pilotprosjekt om **avfallsmottak i Ballstad havn**. Av fiskerne får vi opplyst at dårlig kapasitet på container i havner er et problem, og en nøkkel-faktor for å få et renere marint miljø.

Vi arrangerte strandrydding sammen med Norges Fiskarlag og Naturbruk i Falkraå på NRKs strandryddedag.

Kystvakten har bidratt til henting av marint avfall på utilgjengelige steder i år også. Foto: Kystvakten.

• **Koordinator** for å få plass offentlig toaletter og nedgravde avfalls løsninger i kommunene. Drift og vedlikehold av disse vil bli utført av de respektive kommunene. LAS har bidratt med gjennomføring og anbudsprosess. Toalettene har vært litt forsinket, men vi håper at de er på plass innen dette bladet er distribuert.

• **Fjerne tunge ting** som ligger i fjæra, med midler fra Miljødirektoratet.

• **Rydding på utilgjengelige steder.** Med RIB har det vært ryddet både på yttersida av Lofotodden og på innersida utenfor Stamsund og Valberg. Vi har også hatt et samarbeid med Vest-Lofoten Videregående skole; naturbruklinja, samt Lofoten Folkehøyskole og paret June Grønseth og Kyrre Pettersen. Dette er med midler fra Miljødirektoratet. KS-bedrift og Avfall Norge var her i høst for å dokumentere hvordan vi jobber, og resultatet ble en filmsnutt som er delt på vår facebookside.

• **Koordinering av strand- og kystryddekampanje** med tilhørende rapport. Med midler fra Miljødirektoratet.

Vegg av en kjølecontainer i fjæra var definitivt en tung ting. Foto: F.H.Tjønndal

Alle prosjektene er beskrevet på www.cleanuplofoten.no

Det er mye terreng å forsere for å finne tak i avfallet som skal ryddes, og det føles ekstra bra når man får løs deler av gammelt fiskeredskap som har vært kilt mellom steinene.

Med midler fra:

Takk til alle som har bidratt!

Over 63 000 enheter er registrert ryddet fra Lofotens stender og kystlinje! Og enda er det masse om er ryddet, som ikke blir registrert, enten det havner i egen eller offentlig dunk - eller skjemaene regnet bort. Antall aksjoner øker, lengden øker - men tonnasje holder stand.

Det vi finner mest av i år er; korte tau (15,8%), isopor (12,5%), pakkebånd/strips (6,5%) og lange tau (6,5%). Antall drikkeflasker har gått ned, men mengden isopor har økt. Nå fremover skal vi analysere dataene som har funnet, og så kommer resultatet i en oppsummerende rapport når vi nærmer oss jul.

Det er ikke så mange steder igjen i Lofoten som ikke er ryddet nå, men nytt avfall kommer inn kontinuerlig, og spesielt når det er mye vind. Vi ønsker nye tips til hvor det kan ryddes, fordi flere spør oss. Samtidig så ønsker vi tilbakemelding på hvor dere rydder, men kanskje ikke rydder mer enn man får i en bærepose, og hvilke områder som er rene.

Resultatene så langt er vi ganske fornøyd med, men noe av høsten regnet bort for oss hva rydding med RIB angår. Vi håper å få fortsette arbeidet neste år, og håper dere fortsatt blir med på ryddedugnad. Skjema og informasjon vil ligge på www.cleanuplofoten.no under tiltak og strand- og kystrydding.

Resultat fra 2018*

Kommune	Moskenes	Flakstad	Vestvågøy	Vågan	Andre	Sum
Antall aksjoner	13	23	67	47	5	155
Antall deltakere	119	184	434	472	170	1379
Antall meter	2072	25000	63365	72510	8850	171797
Antall kg	7242	6417	13473	5637	2210	34979

*Tallene er ikke endelige, da vi mangler å få inn de siste tallene.

En "bivirkning" av viktig arbeid for naturen vår, er de fantastiske natur-opplevelsene man får som bonus.

Og så er det god trening, selvsagt!

Ut på tur - aldri sur.

Fjerning av nedgravde oljetanker

I forbindelse med forbudet mot å fyre med fossil brensel som trår i kraft fra 2020, må nedgravde oljetanker fjernes. Selv om tanken er tilsynelatende tom så kan det godt være 50-100 liter olje igjen, og dette som er mer enn nok til å ødelegge grunnen rundt et hus. I følge Forurensningsloven kap.1 er det påbudt å fjerne tanker som ikke er permanent i bruk, og selv om dette gjelder for tanker over 3200 liter har eierkommunene i LAS kommet med lokale forskrifter som gjelder alle tanker, uavhengig av størrelse.

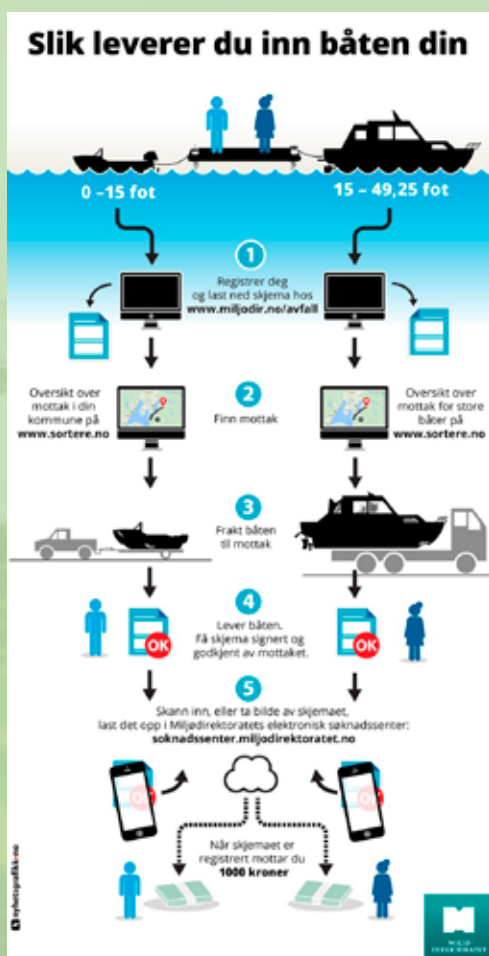
Vi anbefaler sterkt å benytte fagfolk for å tømme/miljøsanere tanken før denne fjernes. Er det produktrester i tanken, så kan det dannes gass som igjen gir eksplosjonsfare ved gnist/varme. Er det olje igjen og uheldet først skulle skje, så er det neppe noe som forsikringsselskapet dekker, om du skulle gjøre det selv. For borttransport har også profesjonelle aktører et ADR-regelverk å forholde seg til når tankene er over 1000 liter.

Du har plikt til å si fra til kommunen hvis du har tank nedgravd, og plikt til å si ifra når denne er fjernet.

Tanker mindre enn 3 m³ kan leveres på miljøstasjonen, større tanker må leveres til Haugen. Det er gratis å levere tanker i jern og metall, mens glassfibertanker leveres som intert avfall, der prisen er kr. 1,06 per kg. Skulle det komme tanker inn til oss som ikke er rengjort/sanert, vil det påløpe et gebyr når tanken må ytterligere rengjøres.

Denne glassfibertanken er trykt avhendet i container for inert avfall på miljøstasjonen vår.

Innlevering av kasserte fritidsbåter

Siden Miljødirektoratet opprettet panteordning for kasserte fritidsbåter har vi mottatt 68 båter av ulik størrelse. Når båtene kommer inn til oss blir de miljøsanert, og du som leverer din gamle fritidsbåt kan søke direktoratet om vrakpant.

De små båtene under 15 fot, kan leveres på miljøstasjonen, mens de større (opp til 49,25 fot) må leveres ved anlegget vårt i Haugen.

Båtene er gratis å levere siden miljødirektoratet betaler en godtgjørelse som dekke utgifter til behandling.

Et flott tiltak som hindrer at båtene havner på avveie!

Avfallsselskap og forsøpling

“Bare” snart 30 år

Før avfallsselskap ble etablert, og innsamling av husholdningsavfall ble lovpålagt, var det vanlig å brenne avfallet, og/eller å dumpe det på havet eller på et avsidesliggende sted. Avfall, eller søppel som man kalte det da, ble regnet som verdiløst. Folk var og i god tro om at det meste ble borte, og ble jord igjen - noe tok bare litt lengre tid. Mye av avfallet var organisk nedbrytbart. Da disse miljøvennlige produktene ble erstattet med ”vidundermaterialet” plast, tenkte man vel ikke over at også rutinene for avhending av avfall måtte endres. At plast ikke blir helt borte, men blir til bestandig mikroplast, er relativt ”ny” kunnskap. Men når man ser hvilke konsekvenser både miljøgifter og mikroplast har, så våkner vi og endrer våre vaner. Holdningsendring tar tid, det vet alle som jobber med kommunikasjon.

Hva gjelder avfall og sortering har vi i 2018 kommet langt. Miljøstasjonen er flittig besøkt, og folk flest er fornøyd med å kunne levere avfallet i dunk ved hjemmet sitt og faktisk få dette hentet. For hadde vi ikke hatt et avfallsselskap, så hadde forsøplingen vært svært mye større, og folk måtte ha benyttet ”kreative” løsninger for å bli kvitt avfallet sitt.

Derfor tenker vi at et godt avfallshåndterings-system er en nødvendig infrastruktur for å forhindre forsøpling i verden.

Behandlingsprosessen - og forsøpling

I alle ledd som vi håndterer avfall i vil det være potensiell fare for at litt kommer på avveie. Det er bl.a. derfor vi trenger en driftstillatelse fra Fylkesmannen. I tillatelsen er det blant annet krav om at man må gjøre tiltak for å begrense utslipp til naturen. F.eks. er det krav til tett dekke (asfalt), og oljeavskillere der det er relevant i forhold til avfallsbehandlingen. Samtidig overvåker vi sigevann og prosessvann, ved å ta prøver regelmessig som sendes til analyse.

I tillatelsen er det også krav til at det iverksettes tiltak for å hindre flygeavfall og skadedyr. Men vi ”vet hvor vi bor”, og vind tar gjerne med seg det vi kaller ”flyveavfall”. Derfor har vi ryddeaksjoner rundt våre anlegg hver vår da det normalt er mest vind i vinterhalvåret. Det betyr ikke at vi ikke rydder jevnlig, men det må av naturlige årsaker, tas en storsjau når snø og is forsvinner.

Lofoten Avfallsselskap har fokus på det ytre miljø, og vi har et mål: SAMMEN holder vi Lofoten ren!

Abonnentens ansvar

For å redusere risikoen for avfall på avveie i prosessen er både regelverk, og informasjon til dere abonnenter, en viktig faktor.

I §6 i Renovasjonsforskriften, plikter abonnenter til

- ➔ ... å kildesortere avfallet etter nærmere anvisning.
- ➔ ...opsamlingsenheten(-e) må være så godt festet at vind ikke kan flytte denne/disse.
- ➔ det skal ikke fylles mer i dunken enn at lokket kan lukkes.

- ♦ Restavfallet bes lagt i plastposer som knytes, fordi løst avfall lettere flyr av gårde under tømming.
- ♦ Vi tilbyr "smartkroken" for å feste husholdningsplasten til dunken på vindfulle dager, hvis abonnenten selv ikke har ordnet en festeanordning.
- ♦ Riktig sortering. Ikke plast i organisk avfall (hageavfall, rent trevirke og matavfall), fordi dette skal kvernes og bli til kompost. Selv om vi sikter komposten og fjerner feilsorteringer, vil en ren fraksjon være å foretrekke.
- ♦ Oppfordring om å ta med plastposen hjem når man har levert glass- og metallemballasje. Om det bør være restavfallsdunk eller ikke utenfor containeren kan man strides om, men når det ikke er satt ut dunk kan man **ikke** ta seg til rette slik bildet viser. Det skaper forsøpling når plastposene blåser av gårde enten de henges utenpå eller puttes inn i containeren. Et annet problem er gjensetting av avfall ved/rundt containeren, som skaper mye frustrasjon og ekstrakostnader. Vi har faktisk måttet investere i kameraovervåkning på grunn av dette!
 - ♦ Om uhellet skulle være ute, og din dunk velter, og/eller kråkene fikk tak i din sekk med husholdningsplast slik at avfall blir spredd utover, så ber vi om at du rydder opp etterpå. Det kan skje alle. Det samme gjelder hvis renovatøren ikke skulle ha fått med seg sekken din av ulike grunner, det er fint om du tar den inn igjen. Fra tid til annen ligger det rosasekker i grøfta eller på et jorde - og det er kort vei fra land til vann i Lofoten. Sett den inn til neste gang, eller lever den kostnadsfritt på miljøstasjonen.

Avvik om forsøpling hos LAS - si det til oss!

I vår hadde LAS et avvik i Haugen vedr. forsøpling. Et gjerde hadde blitt revet ned, og midlertidig endring i rutinene vedr. levering av restavfall førte til mer flyveavfall enn vanlig i området rundt anlegget vårt. Dette beklager vi. Avfallet ble umiddelbart ryddet opp, og nytt gjerde kommer på plass nå i høst.

Vi i LAS ønsker ikke å være en forsøpler, og vi gjør mye for å unngå akkurat dette. Av og til så skjer dessverre denne type hendelser, men vi rydder opp.

Vi setter pris på at publikum gir tilbakemelding til oss når det er forhold som ikke er tilfredsstillende i forbindelse med vår aktivitet. Det gjelder både tips om forsøpling, lukt, støy og/eller service. Ta gjerne et bilder som dokumenterer, ta en telefon til oss, send et brev eller mail. Du kan også melde avvik på

<http://melding.las-lofoten.no> Vi blir ikke bedre uten at dere sier i fra til oss, og vi setter pris på både ros og ris.

“Forurensere betaler” - prinsippet er bra!

Vi er alle “forurensere” i den forstand at vi lager avfall. Da er det også vår plikt å sørge for at avfallet kommer til godkjent mottak.

For husholdningsavfall har vi renovasjonsgebyr for å dekke inn dette prinsippet, som gjøres til selvkost. D.v.s. LAS kan ikke tjene penger på det. Dette er en god løsning siden husholdningsavfall er ganske “ensartet” avfallstype og man har bruk for forutsigbarhet for å bygge infrastruktur. Ved å betale for en tjeneste er det større sannsynlighet for at løsningen blir benyttet.

For avfall som oppstår fra aktivitet i en organisasjon, enkeltmannsforetak eller større bedrifter, så har man et regelverk å følge. Avfallsplaner og gjenvinningsgrader

skal sikre at avfall bli avhendet riktig, inkl. å måtte betale for det som det måtte koste.

Siden avfallsets sammensetning varierer mellom ulike bransjer, og mengden fra aktør til aktør, kan avfall leveres på det åpne marked. Det vil si fri konkurranse på hvilken transportør man bruker og hvem man ønsker å levere avfallet til, -så lenge det er et godkjent mottak.

Konkurranse er bra for pris og for bedre tilrettelegging av løsninger, ettersom behovet er svært forskjellig for f.eks en fisker og en anleggsbedrift, og da er det vel kanskje mest rettferdig at man betaler for det man leverer. Og så har vi kontrollmyndigheter som ser til at dette blir utført korrekt.

**Nytt nødnummer
for slam: 970 40970**
(gjelder fra 01.01.2019)

Følg oss på facebook og internett:

www.facebook.com/las.lofoten
www.las-lofoten.no

www.facebook.com/cleanuplofoten
www.cleanuplofoten.no

OBS! Nye tlf.nummer

Administrasjon: 907 63 659

Svolvær Miljøstasjon: 907 63 952

Leknes Miljøstasjon: 908 07 947

Haugen: 908 02 895

(de gamle vil være i bruk en stund fremover)

**Sammen holder vi
Lofoten ren!**

Lofoten Avfallsselskap IKS